

PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY

Poslanecká sněmovna

2018

VIII. volební období

Pozměňovací návrh poslance Vojtěcha Munzara

Pozměňovací návrh k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění některé zákony v oblasti daní a některé další zákony (sněmovní tisk 206)

V části třetí, změna zákona o dani z přidané hodnoty

Změna daňového řádu

Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění zákona č. 30/2011 Sb., zákona č. 458/2011 Sb., zákona č. 167/2012 Sb., zákonného opatření Senátu č. 344/2013 Sb., zákona č. 267/2014 Sb., zákona č. 375/2015 Sb., zákona č. 298/2016 Sb., zákona č. 368/2016 Sb. a zákona č. 170/2017 Sb. se mění takto:

V § 254 odst. 1 se poslední věta zrušuje.

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

1. Zhodnocení platného právního stavu, odůvodnění hlavních principů navrhované právní úpravy a vysvětlení nezbytnosti navrhované právní úpravy v jejím celku

Dnem 1. 7. 2017 nabyl účinnosti zákon č. 170/2017 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti daní. Mezi tyto novelizované právní předpisy patřil rovněž zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, v platném znění (dále jen „*daňový řád*“).

Přijetím výše uvedeného zákona č. 170/2017 Sb. došlo mimo jiné k úpravě nároku daňového subjektu na úrok z neoprávněného jednání správce daně, který je obecně zakotven v ust. 254 daňového řádu. Tento úrok (ve výši repo sazby stanovené Českou národní bankou, zvýšené o 14 procentních bodů) náleží daňovému subjektu v případech, kdy dojde ke zrušení, změně, nebo prohlášení nicotnosti rozhodnutí o stanovení daně z důvodu nezákonnosti, nebo z důvodu nesprávného úředního postupu správce daně.

Ačkoliv původní vládní návrh zákona č. 170/2017 Sb. neobsahoval žádné změny týkající se nároku daňového subjektu na výše popsaný úrok, pozměňovacím návrhem obsaženým v usnesení rozpočtového výboru¹ bylo do zákona č. 170/2017 Sb. včleněno ustanovení, které novelizuje příslušný § 254 odst. 1 daňového řádu způsobem, jež zásadně mění dosavadní práva daňového subjektu.

Zjednodušeně došlo k tomu, že do ust. 254 odst. 1 daňového řádu byla přidána věta, díky níž napříště nebude možné žádat úrok z neoprávněného jednání správce daně z částky, kterou daňový subjekt zaplatil na základě „vadného“ rozhodnutí v rámci tzv. dělené správy. Konkrétně se jednalo o tuto větu: „*Tento úrok nevzniká v případě peněžitého plnění v rámci dělené správy*“. Dělenou správou se pak rozumí situace, kdy ke správě placení peněžitého plnění je příslušný jiný správní orgán než orgán veřejné moci, který platební povinnost k peněžitému plnění uložil (viz. ust. § 161 odst. 3 daňového řádu).

Do doby, než došlo k přijetí výše uvedené novely, neobsahovalo předmětné ustanovení výslovnou úpravu, která by pamatovala na situace, kdy je peněžité plnění vybíráno v rámci dělené správy. Na základě absence výslovné právní úpravy příslušné správní orgány v těchto případech zpochybňovaly nárok daňových subjektů na předmětný úrok. Tyto spory řešil opakovaně také Nejvyšší správní soud, který však zastával konstantní názor, že „*pokud byla uložena pokuta vybrána ve prospěch státního rozpočtu správním orgánem, kterému v rámci věcné dělené správy přísluší dané peněžité plnění spravovat (vybrat, vymáhat, vracet apod.), vrátí v případě následného zrušení rozhodnutí o uložení pokuty tento správní orgán vedle vybrané pokuty též úrok z prodlení*“ (viz. rozsudek Nejvyššího správního soud ze dne 27. 5. 2015, č.j. As 152/2014-78). Shodně se k nároku na úrok z neoprávněného jednání správce

¹ Usnesení rozpočtového výboru č. 557 ze dne 16. listopadu 2016 k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění některé zákony v oblasti daní (doručené poslancům jako tisk 873/1).

daně z peněžitého plnění v rámci dělené správy vyjádřil Nejvyšší správní soud rovněž ve svém zatím posledním rozhodnutí (viz. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 9. 2016, čj. 9 Afs 128/2016-39) zabývajícím se touto problematikou, s tím, že „*Devátý senát neshledal žádné důvody pro odchýlení se od shora citované judikatury. Ta pod pochybení správce daně podřazuje i situace, kdy se vydání nezákonného rozhodnutí dopustil správní orgán, který pokutu uložil, a jiný správní v postavení správce daně takto uloženou pokutu vybral. Tento výklad plně odpovídá účelu úroku z neoprávněného jednání správce daně*“.

Výše citovaná rozhodnutí přitom vycházela ze smyslu a účelu právní úpravy, kterou byl do českého právního řádu zakotven institut úroku z neoprávněného jednání správce daně. Účelem úroku z neoprávněného jednání správce daně je kompenzace dočasné ztráty možnosti daňového subjektu disponovat s vlastními finančními prostředky. Jak ve svém posledním výše citovaném rozhodnutí konstatoval rovněž Nejvyšší správní soud, smyslem úroku není snaha o sankcionování státu za jeho pochybení, protože úrok není ničím jiným než paušalizovaným vyjádřením ceny finančních prostředků v čase. Jedná se o ekonomickou náhradu plynoucí z peněžních prostředků, která by jinak přirůstala k mase finančních prostředků jejich vlastníkům.

Přes všechny výše uvedené skutečnosti bylo novelou daňového řádu přijato ustanovení, které výslovně vylučuje vznik nároku daňového subjektu na předmětný úrok v případě peněžitého plnění v rámci veřejné správy. Vzhledem k tomu, že dotčené ustanovení nebylo součástí vládního návrhu zákona č. 170/2017 Sb., tudíž ani obsahem důvodové zprávy, nelze zjistit, jaké úvahy vedly k jeho přijetí.

Domnívám se, že současná úprava neodpovídá obecně uznávaným znakům a principům demokratického právního státu. Mezi neoddělitelné zásady právního státu patří mimo jiné také zásada právní jistoty, která je spojena zejména s předvídatelností práva a postupu orgánů veřejné moci. Předchozí postup spočívající ve změně právního předpisu způsobem odporujícím dlouholeté rozhodovací praxi Nejvyššího správního soudu, a způsobem, který zcela opomíjí výše popsany účel daného institutu, s touto základní zásadou nikterak nekoresponduje. Odmítnutí nároku daňového subjektu na úrok, který představuje paušalizovanou náhradu za dočasnou nezaviněnou ztrátu dispozice s vlastními peněžními prostředky, odporuje rovněž ústavnímu principu ochrany vlastnictví zakotvenému v čl. 11 zákona č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, v platném znění. Takový postup postrádá jakýkoliv legitimní účel a lze jej jen těžko odůvodnit.

Předložený návrh si v souladu s výše uvedeným klade za cíl zhojit současný nevyhovující stav a navrátit příslušnou právní úpravu do podoby, dle které (v souladu s rozhodovací praxí Nejvyššího správního soudu) vzniká daňovému subjektu nárok na úrok z neoprávněného jednání správce daně rovněž v případech peněžitého plnění v rámci veřejné správy.

2. Shrnutí

Záměrem pozměňovacího návrhu je zajištění souladu právní úpravy se smyslem a účelem institutu úroku z neoprávněného jednání správce daně, kterým je kompenzace dočasné ztráty možnosti daňového subjektu disponovat s vlastními finančními prostředky. Právo na tuto kompenzaci by mělo daňovému subjektu náležet rovněž v případech peněžitého plnění v rámci dělené správy, tak jak opakovaně judikoval rovněž Nejvyšší správní soud před účinností novely daňového řádu prostřednictvím zákona č. 170/2017 Sb.

V Praze dne 13. listopadu 2018

Ing. Vojtěch Munzar, v.r.